

פניני תורה

שבת חול המועד – שביעי של פסח

נערך בס"ד ובזכות הרבים ע"י הרב משה דיין נ"י

זמני כניסת ויציאת השבת והחג

שבת חול המועד

הדלקת הנר: 6:55

צאת השבת: 7:58

רבינו תם: 8:31

שביעי של פסח

הדלקת הנר: 6:57

צאת החג: 8:00

רבינו תם: 8:32

פנינים לשבת חול המועד

מעלת שבת חול המועד: כתוב בספר מהרי"ל (מנהגים- סדר התפילות של פסח) מרגלא בפומיה דמהר"י סג"ל איני נהנה משום שבת השנה כמו משבת דחול המועד, דיש יום טוב לפניו, ויו"ט לאחריו, והוא בעצמו מועד. ע"כ. וביאר בספר 'שיח יהודה' דאפשר לפרש שיחתו עפ"י הידוע המבואר בשפת אמת ועוד כי השבת נבנית ומקבלת כוחה מכל ימי החול שקדמוה והיא הבכח של כל ימי השבוע שלפניה. מעתה הרי פשוט שכשהשבוע הקודם לא היו ימי חול אלא ימים מקודשים הרי שכח השבת יותר גדול ואף כוחו להשפיע יותר גדול כי עתיד להשפיע על ימים שיש בהם קדושה בעצמותם. (שיח יהודה)

והסרתני את כפי וראית את אזורי ופני לא יראו: (מהקריאה בע"ב)

קשר של תפילין מראה את החיבור בין המידות: רש"י הביא את מאמר חז"ל שפרשו את הפסוק "וראית את אחורי" שהקב"ה הראה למשה קשר של תפילין. ע"כ. והדברים סתומים.

הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצ"ל ביאר: בהקדים מה שמבואר בספרי הסוד כי שתי הרצועות תפילין של ראש שיוודות על החזה, אחת כנגד מידת החסד והשניה כנגד מידת הדין. מי שרואה את ב' הרצועות מלפנים נראה בעיניו שאין להם שייכות זו לזו, אולם הקשר מאחור הוא שמחבר ביניהם ובאמת הם רצועה אחת ארוכה.

מסביר הרב כאשר אנו עומדים לפעמים מול אירועים מסויימים הם נראים לנו כאילו הם מידת הדין ואין להם שום שייכות למידת החסד. אך באמת זה רק מלפנים אבל במבט לאחור רואים שגם מידת הדין הזו היא בעצם היתה מידת הרחמים. זוהי כוונת חז"ל 'וראית את אחורי' שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין, כי הקשר של התפילין נמצא מאחור והוא מחבר בין שתי הרצועות הרומזות על מידת הדין ומידת החסד.

אחד הסיפורים הרבים בענין: עם תום מלחמת העולם השניה כאשר הגרמנים ימ"ש כבר צפו את מפלתם ע"י צבא ארה"ב הודיעו הגרמנים לכל יושבי המחנה כי מתבצעת כעת חלוקת לחם, חלוקה זו היתה שלא מן המנין, והיהודים הבינו כי הגרמנים עושים זאת לפני מפלתם, כדי לחפות על מעשיהם הנפשעים בכל שנות המלחמה, ולהראות לאויביהם כרחמנים ודואגים לצרכי השבויים. יהודי אחד מיושבי המחנה שמח מאוד על חלוקת הלחם, כבר

כמה שנים שלא אכל כדי שבעה, וברוב שמחתו עמד בתור כמה פעמים לקבלת הלחם והצליח לאגור לעצמו כמה מנות. אך מהר מאוד הושבתה שמחתו, כמה שבויים רוסיים הבחינו בלחם הרב שברשותו, והחלו לצעוק לעברו מילות גנאי "גנב, החזר את הלחם שגנבת". בתחילה לא שת לבו אליהם, 'הרי גם הם שבויים כמוני' אמר בליבו. אך הללו התנפלו עליו והפליאו בו את מכותיהם באכזריות נוראה וגזלו ממנו את כל הלחם שאגר. חבול ופצוע תשוש ורעב נשכב על הדרגש.

בצר לו פנה אל הקב"ה בתפילה חרישית 'רבנו של עולם, אם היית רוצה לקחתני מן העולם היית עושה זאת במשך חמשת השנים שעברו עלי בסבל ומכאוב, תחת ידהם האכזרית של הנאצים ימ"ש, אם לא עשית כן, משמע שאתה רוצה להשאירני בחיים, אם כן איך אמות עכשיו אחרי שעברתי את כל התלאות המלחמה? מתוך תפילה והרהורים אלו נרדם היהודי. למחרת בבוקר התעורר, ושקט מוזר שרר סביבו, מיד הבין כי הגאולה קרובה. בכל יום היה רגיל להתעורר לקול צעקותיהם של הנאצים ימ"ש. הוא ירד מהדרגש וחשכו עיניו. הוא הבחין כי כל ידידיו מוטלים סביבו מתים, וגם הרוסים שאך אתמול היכו בו מכות נמרצות שכבו מתים. או אז הבין היהודי שהלחם שחולק אתמול היה מורעל, וכוונתם של הנאצים היתה להורגם בדרך זו. בזאת הבין כי המכות שספג אתמול וחטיפת הלחם ממנו, הם היו ממידת הרחמים ולא ממידת הדין. ובזה ניצלו חייו. (לקראת שבת)

הפטרת העצמות היבשות בפסח ואמירת שיר השירים: כתב הטור (סימן תצ) והכי אמר רב האי: שמעתי מפי חכמים כי תחיית המתים עתידה להיות בניסן ונצחת גוג ומגוג בתשרי. ומש"ה בניסן מפטירין העצמות היבשות ובתשרי ביום בא גוג. ע"כ. עוד איתא ברמ"א (או"ח סימן תצ ס"ט) ונוהגין לומר שיר השירים בשבת של חול המועד, ואם שבת ביום טוב האחרון אומרים אותו באותו שבת. ע"כ. ויש להעמיק בנושא זה מדוע באמת כך נקבע שבפסח דוקא יאמרו מגילת שיר השירים, עוד יש להתבונן בהקשר ההפטרה.

בספר 'מצא חן' ביאר הענין כך: דהנה נחלקו חכמי ישראל (ראש השנה יא) ר' אליעזר ור' יהושע על זמן הגאולה, ר' יהושע אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל, ויש להסביר שיטת ר' יהושע שהרי נאמר בפסוק 'ליל שימורים הוא'. לכל בני ישראל לדורותם, שפשטות הפסוק שהתשועה תבוא בליל פסח לדורותם. ועל כן אנחנו בני ישראל מחכים ומצפים בכליון עינים כל השנה על ליל פסח, וכאשר בא ליל פסח ומשיח עדיין לא בא חששו חז"ל אולי יפרצו בני ישראל פרץ לצאת ביד חזקה, אחרי שקצה נפשם בתוחלת הממושכת, לכן התקינו חז"ל לקרוא בפסח שיר השירים להזהיר את העם ולאמר להם 'השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו...עד שתחפץ ופרשו חז"ל (כתובות קיא א) שהכוונה על הקץ. ומפני טעם זה ג"כ הצריכו חז"ל להפטיר בשבת זו 'עצמות היבשות' כלומר ראו מה עלתה לאלו שיצאו ביד חזקה לפני הקץ, שהרי עצמות אלו היו בני אפרים שיצאו קודם הזמן כמבואר בגמ' סנהדרין (צב ע"ב). וכתב שם שאמר ביאור זה להרב מבריסק ואמר לו שזה טעם אמיתי. (מצא חן)

ביאור נוסף להפטרות העצמות היבשות בפסח: כתב בספר שפתי צדיק (לשבת חול המועד) כי חז"ל ראו ברוח הקודש אריכות הגלות כל כך, ותמיד מצפים שיגיע ניסן וליל שימורים דעתידים להיגאל, וכשעובר הליל פסח ואין עונה נבהלו עצמותינו ועד מתי נתעולל בעפר כל כך, על זה יסדו להחזיק האמונה וח"ו לא נתייאש, שכל הבטחותיו יתברך שמו על ידי נביאיו בטח יתקיימו הכל, דהלא אותן העצמות היבשות לא עלה על דעת איש שיהיו חיים ומכל מקום כשעלה זכרונם לטוב לפני השי"ת החי' אותם עם רב על ידי הנביא, ורבי יהודה בן בתירא הי' מבני בניהם. (שפתי צדיק)

דקדוק במצות לא על חשבון הזולת

מעשה מהג"ר משולם איגרא זצוק"ל בענין זה של התגברות על מידת הכעס ומעשה שהיה כך היה. הגאון רבי משולם איגרא רבו של ה"חתם סופר" היה מדקדק מאד באפיית המצות לפסח הוא היה קוצר בעצמו את החיטים טוחנם לבדו ושומר בשמירה מיוחדת את שקית הקמח, ולאחר כל החומרות הדקדוקים וההדורים השונים הצליח לאפות ממנה כמות מזערית של מצות שרופות במקצת ואינן יפות כל כך. ידוע היה שמצותיו של ר' משולם אין כמותם בהדורים ובכשרותם. ההשקעה היתה עצומה ושמחתו בקיום אכילת מצות אלו בליל הסדר היתה ללא גבול. פעם בערב פסח ביקשה הרבנית מאחת המשרתות שהיתה יתומה שאומצה על ידה לטחון מצות לצורך עשיית ה"קניידלאך" לחג. נפלו עיניה של המשרתת על חבילת המצות הקטנה עם מספר מצות שרופות במקצת, אשר לדעתה התאימו ל"קניידלאך". בזריזות החלה לטחון את המצות ובגמר עבודתה הגישתם לרבנית לצורך בישולם. בהתקדש ליל החג כשבאה הרבנית לערוך את השולחן נגשה למקום בו היו מונחות המצות, והנה המצות אינם. חיש מהר החלו בני הבית בחיפושים קדחתניים אחר חבילת המצות, אולם החיפושים העלו חרס. עד אשר נודע לאן הגיעו המצות. כששמעה זאת הרבנית התעלפה מיד, אף שאר בני הבית נתונים היו בפחד וחרדה, מה יהיה? איך נבשר לרב שכל יגיעו נטחן ברגע אחד. כשנכנס רבי משולם לביתו הבחין במהומה הגדולה השוררת בבית והחל לשאול מה אירע? על מה ולמה מהומה גדולה זו. נגשה אליו הרבנית בפיק ברכים וסיפרה לו, שהמצות המהודרות שכל כך הרבה עמלת עליהם נטחנו ברגע אחד ע"י המשרתת לצורך הקניידלאך.

אולם רבי משולם נותר שליו ורגוע. ושאלתו הראשונה היתה היכן המשרתת כעת. בני הבית החלו מחפשים אחריה עד שמצאוה לאחר זמן חבויה בעליית הגג רועדת מפחד. משבאה לפני רבי משולם החל להרגיעה, ושאל אותה האם קנו לך שמלה חדשה לכבוד החג? כן השיבה המשרתת. אם כך לאחר החג יקנו לך בגד נוסף. נעליים קנו לך? כן השיבה. אם כך אף נעליים נוספות יקנו לך לאחר החג. וכך הוסיף לחזקה ולהרגיע את רוחה. ועתה פנה רבי משולם לאשתו: לכו לשוחט המתגורר בשכונתינו ובקשו ממנו שלש מצות עבורינו. והוסיף ואמר לה: מה את חושבת שרק משולם איגרא אוכל מצות כשרות, גם המצות של השוחט כשרות הן למהדרין, אלא משולם מדקדק יותר ומקפיד יותר, וכשם שהשוחט יוצא ידי חובת אכילת מצה במצותיו, כן גם אני יכול לצאת ידי"ח במצות אלו. וכך השתמשו בשנה זו במצותיו של השוחט כשהסדר מתקיים ברוממות כבכל שנה, כשסיפור איבוד המצות לא ניכר כי הוא זה על פניו של רבי משולם. וכשסיפר ה"חתם סופר" מעשה זה הוסיף ואמר כי מעשה זה הוכיח למפרע שכל החומרות וההידורים שעשה רבו היו "לשם שמים" מתוך כוונה טהורה ללא כל פניות, כי אלולא כן לא יתכן שלא היה כועס. ועוד אמר "מקובלני שבאותו ליל הסדר זכה מורי ורבי ל"גילוי אליהו". (תפארת רפאל)

זהירות באיסור חמץ במשהוא בפסח: בספר "כוונת הלב" מביא מעשה נפלא שיש בו לימוד מוסר השכל על גודל הזהירות באיסור משהוא בחמץ בפסח. וכך כותב שם: שמעתי ענין נפלא מכ"ק אמור"ר הגה"צ ר' ברוך בנדיט

שהיה מקובל מאבותיו ז"ל מעשה נורא עם תלמיד ה"נודע ביהודה" שאחד מתלמידיו יצא לתרבות רעה עד שנשתמד רח"ל ונעשה כומר גדול והיתה דירתו בפראג. והנודע ביהודה נטענר על זה עד מאוד, וציוה לאנשיו לחקור איך יוכל להגיע שהכומר יוכל לראות אותו, ועשה סימן לדבר שאם יזדמן עימו ויקדים לו הכומר שלום והוא ישיב לו שלום אזי יש תקוה שיחזור בו וישוב אל ה'. ואחר החקירה נתודע שיש שעה קבועה שהכומר יושב ליד חלון אחד לצד הרחוב ואז אפשר לראות אותו. הנודע ביהודה כיוון את אותו הזמן לעבור ליד חלון הכומר באותו שעה שהוא ישב שם ליד החלון, ואז הכומר כשראה את מורו ורבו עובר הקדים לו שלום בהכנעה, וביקש הנודע ביהודה להודיע לכומר שרוצה לקבוע עימו שיחה.

הכומר קבע לו זמן והנודע ביהודה בא לשוחח עימו, בתוך השיחה ביקש הנודע ביהודה מהכומר שיאמר לו את האמת על מה הגיע להמיר את דתו ולהיות כומר. הכומר סיפר את סיפורו: הענין התחיל בימי הפסח בהיותו לומד בישיבה והיה אוכל אצל בעל בית אחד, נמצאה חיטה בתוך פשטיד"א, הבעל בית שלח אותו עם הפשטיד"א אל הנודע ביהודה שיפסוק לו מה דין הפשטיד"א. ואז סיפר הכומר: הרב שטח בפניו את כל שיטות הפוסקים והספקות הנוגעים בענין, ולבסוף אמר שהיינו יכולים לצדד ולהקל, אבל משום חומרא של פסח הפשטיד"א אסורה וצריך לשרוף הכל. וציוה עליו לשרוף אותה. אך המשיך הכומר: כיון שהפשטיד"א היה מאכל אהוב עלי, וגם שמעתי מהרב שיש צד להקל, הקלתי לעצמי ואכלתי את הפשטיד"א. לאחר מכן התחילו בליבי נקיפות מצפון הרי חמץ חמור שיש בו איסור כרת, ולאט לאט היצר הסית אותי שלא כדאי לקרוא קריאת שמע שעל המיטה, ואחר כך לא נטלתי ידים בבוקר בקומי מהמיטה, ואחר כך הפסקתי לברך ברכות התורה, וככה לאט לאט נדחתי מדחי אל דחי עד שעזבתי את הישיבה והלכתי למקומות זרים ולמדתי חכמות הגויים עד שנשתמדתי רח"ל. כאשר שמע זאת הנודע ביהודה זצ"ל הוציאו מטעותו זאת שיתבונן בשורש הסיבה שהיצר הרע הגדיל בעיניו את העבירה, ולפי האמת לא אכל חמץ בפסח כלל על פי עיקר ההלכה וכנ"ל, רק שזו היתה כוונת היצר להסיתו מדרך התורה, עד שהכומר נתרכך וקיבל את דברי רבו, ונעשה בעל תשובה גמור. (היו מספרים עמוד תצז)

מדיני שביעי של פסח קידוש: בליל יום טוב האחרון מקדשין על היין ואין אומרים שהחיינו. (שו"ע ס' תצ ס"ו). והטעם לפי שאינו רגל בפני עצמו כמו שמיני עצרת של החג. (משנה ברורה ס"ק יג).

הלל בדילוג: בחול המועד פסח ובשביעי של פסח אומרים הלל בדילוג, שלא כבסוכות שאומרים הלל שלם (שו"ע סימן תצ סעיף ד). ויש כמה טעמים: א, לפי שימי הפסח אינם חלוקים בקרבנותיהם, שכן בכל ימי החג היו מקריבים אותו קרבן: "פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים... כאלה תעשו שבעת ימים", מה שאין כן בחג הסוכות שכל יום היה מספר הפרים שהקריבו שונה מקודמו (ערכין י, ב). ב, משום שבשביעי של פסח טבעו המצרים, ונאמר "בנפול אויבך אל תשמח", לכן אין אומרים הלל שלם בשביעי של פסח, ומכיון שאין אומרים בשביעי של פסח אין אומרים גם בחול המועד, שלא יהיה חול המועד עדיף על יום טוב. (ב"י סימן תצ בשם שבלי הלקט). ג, ועוד: לפי שבשעת קריעת ים סוף בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקדוש ברוך הוא: מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה (מגילה י, ב), משום כך אין גומרים את ההלל בשביעי של פסח, ומכיון שאין גומרים בשביעי של פסח אין גומרים גם בחול המועד, כדי שלא להעדיף את חול המועד על פני יום טוב. (ט"ו ס"ו ק"ג).

שירת הים: יש נוהגים להתאסף בחצות ליל שביעי של פסח ולומר שירת הים. (ילקוט מנהגים עמוד 63). הטעם: לפי שאז נקרע ים סוף, ואמרו חכמים (סנהדרין קא, א): "כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם, שנאמר (משלי טו, כג): 'ודבר בעתו מה טוב'". (כה"ח סימן תכט אות ו, וסימן תצ אות סב).

נוהגים להיות ערים בלילה: בליל שביעי של פסח יש שנוהגים להיות ערים כל הלילה או רובו וללמוד "תיקון". (יעב"ץ בסידורו ב"י עמוד רסג). התיקון כולל: פרשיות מן התנ"ך, משניות ביצה וחגיגה ומאמר מן הזוהר פרשת בשלח. ויש אומרים גם עשרה השירות. הטעם: לפי שלא זכו ישראל שיעשה להם נס קריעת ים סוף אלא מפני שהאמינו בה' ובמשה עבדו, ולילה זה בכל שנה ושנה מסוגל לתיקון הנפש באמונה בה' ובתורתו. (התודעה ח"ב עמוד רל).

הבדלה: במוצאי יום טוב, בין במוצאי יום טוב לחול, בין במוצאי יום טוב לחולו של מועד, מבדיל בתפלה כמו במוצאי שבת, ומבדיל על הכוס כמו במוצאי שבת, אלא שאינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים. (שו"ע ס' תצא)

פרפראות לשביעי של פסח

טביעת המצרים – מידה כנגד מידה: הנצי"ב בספרו "העמק דבר" מבאר שהמיוחד בנס קריעת ים סוף שראו בו הנהגה של "מידה כנגד מידה" כי בנוסף לעצם טביעתם של המצרים, אופן טביעתם ומיתתם היה שונה זה

מזה, כי מי שרשעתו היתה גדולה יותר, מת מידה כנגד מידה במיתה המלווה ביסורים גדולים יותר. וכפי שדייק רש"י מלשונות הפסוקים שעל הרשעים נאמר "יאכלמו כקש" שהולכין ומטורפין עולין ויורדין. בבינוניים נאמר "ירדו במצולות כמו אבן". ועל הכשרים נאמר "צללו כעופרת" שנחו מיד. "ומזה בפרט נודע להם השגחתו יתברך בפרטות על כל יחיד ויחיד אפילו על גויים, וכל שכן על ישראל" ומשנתבררה להם השגחת ה' על כל יחיד להעניש כל אחד ואחד בעונש הראוי לו. הביאה ידיעה זו לשני דברים (א) ליראה מהקב"ה. (ב) לאמונה בקב"ה "שעד כה היה מקום עדיין לחשוב שאולי כוחו של משה בכישוף או בידיעת שמות הקודש גדול כל כך לעשות באמצעותם כל המכות, וגם קריעת ים סוף. אבל עתה שראו הגמול לכל אחד בהשגחה כפי מעשיו האמינו כי אך יד ה' הוא, ומשה הוא עבדו, ולא עושה מדעתו ח"ו. וזהו שנאמר "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" שראו שהעניש את המצרים באופן שונה זה מזה מידה כנגד מידה וראיה זו הביאה אותם ל"ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

מי טבע בים סוף חוץ מהמצרים, ומדוע? נאמר בפסוק "וַיִּשְׁבוּ הַיָּמִים וַיִּכְסּוּ אֶת הַרְקֵב וְאֶת הַפְּרָשִׁים לְכָל חֵיל פְּרָעָה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד" בספר תורה הפסוק מחולק לשני עמודים, תחילת הפסוק עד 'חיל פרעה' נמצא בסוף העמוד, ובתחילת העמוד הבא בא ההמשך "הבאים אחריהם בים". ויש להבין הרי לכאורה זה ממש מפסיק באמצע הענין, ומה רצו לרמז בזה.

בספר 'ליקוטי אמרים' מביא ביאור מהגאון מהרי"ל דיסקין זצ"ל שביאר כך: בפשטות לנו נראה שהמילים 'הבאים אחריהם' הכוונה על חיל פרעה שבא אחרי עם ישראל לתוך הים. אולם בזה שחלקו את הפסוק לשני עמודים רמזו לנו כוונה אחרת כי 'הבאים אחריהם' הכוונה לאנשים אחרים שהם לא קשורים לחיל פרעה, אלא מדובר ב'קהל צופים' שבאו לראות מה יהיה כאן, כדרכו של עולם שיש אנשים סקרנים (עיתונאים וכיוצ"ב) שנכנסים לשדה קרב לראות את אופן מהלכי המלחמה, כך באו צופים אחרי רכבי פרעה לראות איך יגמר הענין, וגם הם טבעו בתוך הים יחד עם מרכבות פרעה וחילו.

וטעם הדבר שגם אלה טבעו, אע"פ שהם לא נתכוונו להציק לעם ישראל. מסביר מהרי"ל דיסקין כמו שמצינו אצל 'לוט' שלא רצה הקב"ה להראות ללוט מפלתם ועונשם של רשעים, ואשת לוט מתה מפני שרצתה לראות במפלת אנשי סדום. כי לא כל אדם יכול לזכות לכך, והזכות הזאת ניתנה אך ורק לישראל עצמם. (ליקוטי אמרים)

יעודה של תפילה נלמד מים סוף: במדרש רבה (שיר השירים) תני דבי ר' ישמעאל בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומים? ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנזקיק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן ונכנסה לפנים ולא היתה יכולה להכנס שעדיין הנחש מקנן. תחזור לאחורה לא תהי יכולה שהנץ עומד בחוץ. מה עשתה היונה התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השובך ויבא ויצילה. כך היו ישראל דומים על הים, לירד לים לא היו יכולין, שעדיין לא נקרע להם הים. לחזור לאחוריהם לא היו יכולין, שכבר פרעה הקריב. מה עשו וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' מיד "ויושע ה' ביום ההוא". ע"כ.

וביאר הגה"צ ר' יחזקאל לוונשטיין זצ"ל שמדברי המדרש הללו אנחנו למדים הבנה חדשה מה הצורך בתפילה. כי לפי ההבנה הפשוטה של המוני העם הצורך בתפילה בכדי שהאדם ישלים את מה שחסר לו בחייו, אם זה חכמה או פרנסה, בריאות, וכיוצא. אבל מדברי המדרש הללו אנו למדים שהצורך בתפילה בכדי שעל ידי התפילה האדם יתקשר לבורא העולם. ולכן לפעמים הקב"ה מסובב לאדם צרות ובעיות שונות בכדי שהאדם יתפלל ויתקשר לבורא עולם. וזה מה שהיה כשיצאו ממצרים. הרי כשהיו בשעבוד התפללו כל היום בכדי לצאת מהצרה. וכשיצאו הרגישו שכבר אינם צריכים את התפילה. מה עשה הקב"ה גירה בהם את פרעה בכדי ששוב הם יתפללו ויתחברו לבורא. ללמדנו שהתפילה היא מטרה בפני עצמה.

סגולת יום ז' של פסח: בשביעי של פסח מתעורר ענין שצעקו בני ישראל אל ה' להושיעם וקרע להם את הים. לכן הזמן מסוגל מאד שכל אחר יתפלל לה' בענינים שנאמר בהם שהם קשים כקריעת ים סוף היינו פרנסה וזיווגים. (בית אברהם סלאנים)

צורתה של תפילה: משה אמר "ואתם תחרשו" אותיות "תחון רש" רצה לומר להם בזה שאם תתפללו כמו רש (עני) אז הקב"ה יחון אתכם, ולכן עליכם להתפלל בדרך כניעה ולא בצעקות ובהתרעמות. (שמנה לחמו)

מתי איוב קיבל יסורים ומדוע?: מצינו שאמרו חז"ל שבעת קריעת ים סוף לקה איוב בצרעת. והטעם כי איוב היה יועץ פרעה ונתן עצה לפרעה, ואמר לו, תשלוט בגופם ובממונם, אבל לא תמיתם. ולכך פרע לו השי"ת מדה כנגד מדה, שנתן רשות לשטן לאבד את כל ממונו, ולהלקות גופו בשחין, אך לא המיתו. (שער הפסוקים)

לצורך מה מספרת התורה על שבעים תמרים: רש"י מפרש שנזדמן להם "שתים עשרה עינות מים" כנגד י"ב שבטים. וכן נזדמנו להם "שבעים תמרים, כנגד שבעים זקנים. ויש להבין מדוע התורה צריכה לספר לנו את הענין הזה ומה יש לנו ללמוד מענין זה. בספר "כבודה של תורה" מבאר שהתורה באה ללמד אותנו כאן שאין מקרה בעולם, והכל מכוון מאת ה' יתברך בהשגחה נפלאה. ולכן גם כאן נזדמנו להם שתים עשרה מעיינות כנגד יב' שבטים. ושבעים תמרים כנגד שבעים הזקנים. כלומר שהקב"ה הכין להם סיפוקם. ומזה נלמד שכל מעשים שאנו רואים במשך ימי חיינו יש יד ההשגחה שמכוונת את הכל מלמעלה. ורק צריך שאנחנו נתבונן ונחפש לראות בכל מקום את יד ה'. (כבודה של תורה).

עצתו של הגה"צ ר' יחזקאל לוונשטיין לחיזוק האמונה: הרבנית רוחמה שיין ע"ה, סיפרה שמיד אחר נישואיה הם הוצרכו לעבור מהעיירה "מיר" שבאירופה להתגורר באמריקה. וזה היה בתקופה מיד אחר השואה שעדיין לא היה ציבור גדול של יראי ה' באמריקה, וכידוע שבמקומות אלו המשיכה אחר הכסף והתאוות גדולה מאוד. וחפשו עיצה איך יוכלו להחזיק מעמד שלא ימשכו אחר ההמון כולו. ובהיות שאביה הרב הרמן זצ"ל היה מארח בביתו את גדולי ישראל. נזדמן להם שהתארח בבית הוריה הגה"צ ר' יחזקאל לוונשטיין זצ"ל ושאלו ממנו עיצה על הענין איך יוכלו להתמודד מול הנהירה הסוחפת של הציבור את תאוות העולם. ואמר להם הגה"צ ר' יחזקאל: כל יום לפני השינה תחשבי איפה ראית את יד ההשגחה במשך היום, ובודאי שתמצאי בכל יום בכמה דברים את יד ההשגחה. וכאשר תתבונני בזה בכל יום ממילא אין חשש שתמשכו אחר הציבור הנוהר אל תאוות העולם הזה, כי האדם הרואה כל יום את יד ה' יודע ומרגיש את ההשגחה ולא יבוא לידי מכשול. והמשיכה הרבנית הנ"ל לספר שאכן עיצה זו היא שעמדה לה במשך כל ימי שהותם בניכר שלא להסחף אחר ההמון הטועה. (הכל לאדון הכל)